

Parkinson-potilaan sanasto

PARKINSON-POTILAAN SANASTO

TURKU 2010

Kirjoittajat: Prof Ariel Gordin ja prof Heikki Teräväinen
Layout: Anne-Maria Saarikko
Julkaisija ja kustantaja: Orion Oyj, ORION PHARMA
ISBN 978-952-9839-25-4
2. painos 2010
Kirjapaino: Newprint Oy 2010

Tämä sanasto on tarkoitettu helpottamaan potilaan, hänen perheensä, omaishoitajiensa sekä muun hoito- ja tukihenkilökunnan tulkintaa lääkärin antamien ohjeiden ja asiakirjojen ymmärtämisessä. Sanastoon on valittu tavallisimpia Parkinsonin taudissa ja sen hoidossa käytettyjä termejä, kuten vieraskielisiä sanoja, lyhenteitä, lääkkeitä ym.

Absorptio	Imeytyminen
Adrenaliini	Katekolirakenteinen hormoni, joka erittyy tietyistä hermosoluista tai lisämunuaisten ytimen soluista. Adrenaliini säätelee mm. sykettä ja verenpainetta.
Afasia	Aivojen toimintahäiriöstä johtuva puhekyvyttömyys esim. halvauskohtauksen jälkeen.
Agnosia	Kyvyttömyys tai vaikeus tunnistaa esim. esineitä tai henkilöitä.
Agonisti	Aine, joka sitoutumalla tiettyyn solukalvon osaan (reseptoriin) välittää impulsseja, jotka johtavat fysiologiseen toimintaan. Ks. dopamiiniagonisti.
Agrafia	Aivojen toimintahäiriöstä johtuva kyvyttömyys tai vaikeus kirjoittaa.
Akatisia	Motorinen levottomuus, joka johtaa yleisimmin raajoissa ja vartalolla esiintyvään pakonomaiseen liikkamiseen. Johtuu usein neuroleptien (psykoosilääkkeiden) käytöstä.
Akinesia	Liikuntakyvyttömyys. Termillä tarkoitetaan useimmiten vaikeutta ja/tai viivettä aloitettaessa liikettä. Ks. bradykinesia.
Aksoni	Hermosolun viejähaarake, jolla hermosolu on yhteydessä toiseen hermosoluun.
Alzheimerin tauti	Dementian yleisin muoto. Tauti, jossa esiintyy muistihäiriötä ja tylsistymistä. Johtuu aivojen hermosolukadosta.
Amantadiini	Parkinson-lääke, jolla on myös pakkoliikkeitä vähentävä vaikutus. Ks. Atarin.
Amimia	Ilmeettömyys
Aminohappo	Esim. ruoassa olevien valkuaisaineiden osa. Myös levodopa on aminohappo.
Amnesia	Muistinmenetyks, muistamattomuus

Analgeetti	Kipulääke
Analgesia	Vaikeus tuntea kipua, alentunut kivuntuntemus
Anhidrosis	Alentunut hikoilutaipumus
Anksiolyytti	Ahdistuneisuuslääke
Anoreksia	Laihuushäiriö
Antagonisti	Agonistin vastakohta. Aine, joka sitoutuu hermosoluun, sen reseptoriin, mutta josta ei aiheudu impulssia. Estää myös agonistin sitoutumisen reseptoriinsa ja täten sen vaikutuksen.
Antidepressiivinen lääke	Masennuslääke
Antihistamiini	Allergisten tautien hoitoon käytetty lääkeaine.
Antikolinergi	Lääke, joka estää kolinergistä hermoimpulssin kulkua eli asetyylikoliinin vaikutusta. Parkinsonin taudissa voidaan käyttää antikolinergejä esim. vapinan hoitoon.
Antikolinergisiä lääkkeitä	Akineton ja Ipsatol, joissa molemmissa vaikuttava aine on biperidiini.
Apomorfiini	Liuosmuodossa oleva lyhytvaikutteinen dopamiiniagonisti. Käytetään esim. jäykistymiskohtausten (ks. freezing) hoitoon apomorfiini-pistoksena (apomorfiini-kynänä). Apomorfiinia voidaan myös annostella ihon alle pumpulla (infuusiona) vaikean Parkinsonin taudin hoitoon, jolloin saavutetaan tasainen dopamiini-stimulaatio. Saatavana Suomessa vain Lääkelaitokselta (Fimea) anottavalla erityisluvalla
Asetyylikoliini	Elimistön välittäjäaine, joka johtaa hermoimpulssin hermosolusta toiseen tai hermosolusta lihassoluun.
Astenia	Heikkous, voimattomuus, energisyyden puute
Atarin	Amantadiinia sisältävä lääkevalmiste. Ks. amantadiini

Atrofia	Surkastuminen, väheneminen.
Atyypiset Parkinsonin taudit	Parkinsonin taudin kaltaisia tiloja, jotka eivät kuitenkaan täytä Parkinsonin taudin kriteereitä tai joihin liittyy erilaisia muita oireita. Ks. MSA, CBD, DLB, PSP.
Azilect	Rasagiliinia sisältävä MAO-B -entsyymiä estävä lääkeaine. Ks. rasagiliini.
Ballismi	Laaja-alainen raajojen ja vartalon äkillinen heittävä pakko-liike, joka on lähes aina toispuolinen (hemiballismi). Esiintyy tavallisesti vanhemmilla henkilöillä halvauskohtauksen jälkeen ja on pääsääntöisesti itsestään paraneva.
Basaaliganglio	Aivojen tyvitumake eli syvällä aivoissa sijaitsevien tumakkeiden yhteisnimitys. Kyseiset tumakkeet vaikuttavat liikkeisiimme.
Bradyfrenia	Ajatuksen hitaus
Bradykinesia	Hidasliikkeisyys, eräs Parkinsonin taudin pääoireista. Ks. akinesia
Botuliinitoksiini	Botuliinitoksiini on paikallisesti injektoitava lääkeaine, joka vaikuttaa estämällä välittäjäaine asetyylikoliinin vapautumista hermopäätteistä, mikä johtaa lihaksen rentoutumiseen. Botuliinitoksiineja on useita tyypejä, mutta niiden vaikutukset ovat samankaltaisia. Botuliinitoksiineja käytetään spastisiteetissä ja dystoniassa esiintyvään liiallisen lihastonuksen hoitoon. Parkinsonin taudissa näitä käytetään syljen erityksen tai liukahikoilun hoidossa. Lääkeruiskeen vaikutus kestää kahdesta neljään kuukauteen, joten niitä on annettava toistuvasti.
CBD	Engl. Corticobasal Degeneration. Aivojen kuorikerroksesta tyvitumakkeisiin kulkevien hermoratojen rappeumatauti, johon liittyy epätyypillinen parkinsonismi.
Chorea (tai korea)	Tyvitumakkeiden toiminnan häiriintyessä aivoissa esiintyvä tila, jossa esiintyy nykiviä, nopeita, tahattomia pakko-liikkeitä. Tilaa kutsutaan myös tanssitaudiksi.

COMT -entsyymi	Katekoli-O-metyylitransferaasi -entsyymi (engl.catechol-O-methyltransferase). Entsyymi, joka osallistuu katekoliaineiden aineenvaihduntaan. Tämä entsyymi nopeuttaa mm. levodopa-lääkkeen häviämistä verestä.
COMT-estäjä	Lääkeaine, joka estää COMT-entsyymien toimintaa ja pidentää ja parantaa täten levodopan vaikutusta. Käytetään aina levodopan kanssa. Ei vaikuta ilman levodopaa Parkinsonin taudin oireisiin.
COMT-estäjä lääkevalmis- teita	Comtess (sisältää entakaponia) ja Tasmarr (sisältää tolkaponia). Entakaponi on Stalevo-lääkevalmisteen osa.
Cortex	Aivokuori
DBS	Engl. Deep Brain Stimulation. Parkinsonin taudin kirurginen hoitomuoto. Leikkauksella viedään ohut elektrodi (tai molemminpuoleisella leikkauksella kaksi elektrodi) aivojen tyvitumakkeisiin. Nämä paikallistetaan ns. stereotaktisella tekniikalla. Kun elektrodi on oikeassa paikassa, se kytketään patteriin, joka asennetaan ihon alle yleensä rintakehän alueelle. Tämä muistuttaa sydämentahdistinta. Elektrodiin johdetaan heikko sähkövirta, joka johtuu sitä pitkin kyseiseen aivotumakkeeseen. Tätä hoitomuotoa käytetään potilaille, joilla on pitkälle edennyt Parkinsonin tauti, kun heillä esiintyy vaikeita tilanvaihteluita tai vaikeita pakkoliikkeitä. Tämä hoito on syrjäyttänyt aikaisemmat kirurgiset hoitomuodot, joissa tuhoittiin jokin aivotumakkeen osa.
Dekarboksy- laasientsyymi	Entsyymi, joka mm. hajottaa levodopan dopamiiniksi.
Dekarboksy- laasientsyymien estäjä	Lääkeaine, joka estää mm. levodopan tai dopamiinin hajoamisen aivojen ulkopuolella. Aivoissa entsyymiä kuitenkin tarvitaan hajottamaan levodopa dopamiiniksi. Kaikki levodopa-valmisteet sisältävät dekarboksyylaasin estäjää, ks. benseratsidi tai karbidopa. Nämä lisäävät levodopan imeytymistä ja parantavat sen tehoa.

Dementia	Henkisten toimintojen laaja-alainen heikkeneminen. Oireina mm. muistihäiriöt ja tylsistyminen. Taudille on monia syitä, mutta tavallisin on Alzheimerin tauti.
Dendriitti	Hermosolun tuojahaara
Depotvalmiste	Hitaasti lääketta vapauttava valmistemuoto, jolla usein on tavallista valmistetta pidempi vaikutus. Joskus käytetään termiä kontrolloidusti lääketta vapauttava lääke-muoto.
DLB	Engl. Dementia with Lewy Bodies. Lewyn kappale-dementia. Parkinsonin tautia muistuttava sairaus, johon liittyy dementia. Ks. Lewy kappale.
Depressio	Masennus
Diagnoosi	Taudinmääritys
Diadokokineesi	Kyky tehdä toistuvia liikkeitä, esim. liikuttaa nopeasti käsiä edestakaisin, niin että kämmenpuoli on vuoroin alaspäin ja ylöspäin.
Dietisti	Ravitsemusterapeutti
Diplopia	Kaksoiskuvien näkeminen
Dopa	Slangisana, levodopan lyhenne
Dopamiini	Katekolirakenteinen välittäjäaine, joka vaikuttaa liikkeisiin. Pitoisuus aivojen tyvitumakkeissa on laskenut huomattavasti Parkinsonin taudissa. Dopamiinia esiintyy elimistössä muuallakin kuin tyvitumakkeissa, esim. muualla keskushermoston alueella ja ruoansulatuselimissä ja munuaisissa.
Dopamiini-agonisti lääkevalmisteita	Cabaser (sisältää kabergoliinia), Neupro (sisältää rotigotiinia, ks. Neupro), Parlodel (sisältää bromokriptiiniä), Requip (sisältää ropinirolia, ks. Requip), Sifrol (sisältää pramipeksolia, ks. Sifrol).

Duodopa	Lääkevalmiste, joka sisältää levodopaa ja karbidopaa liukoisessa muodossa. Tämä valmiste annostellaan infuusiopumpun (tippana) kautta suoraan pohjukkaissuoleen (lat. duodenum) vatsan ihon läpi asetetun kanyylin kautta. Tällä hoitomuodolla saavutetaan tasaiset veren levodopa-pitoisuudet, jolloin potilaan tilanvaihtelut ja/tai pakkoliikkeet vähenevät tai poistuvat. Käytetään vaikean Parkinsonin taudin hoitoon.
Dysfagia	Nielemisvaikeus
Dyskinesia	Käytetään yleensä pakkoliikkeiden yhteisnimityksenä.
Dystonia	Lihaskouristus, johon liittyy raajan tai sen osan virheasento. Luetaan usein Parkinsonin taudissa pakkoliikkeisiin. Voi esiintyä sekä on- että off-tilassa. Esim. aamuisin varpaiden kouristus, joka on usein kivulias. Dystoniat ovat myös oma tautiryhmänsä, johon liittyy erityyppisiä lihaskouristuksia ja virheasentoja. Monet niistä ovat perinnöllisiä. Ks. myös torticollis.
Eksogeeninen	Ulkosyntyinen, ulkoisten tekijöiden aiheuttama.
Ekstensio	Suoristaminen, ojentaminen
Ekstrapyramidaalinen	Aivokuorelta lähtevästä liikehermostojärjestelmästä käytetään nimeä pyramidirata. Ekstrapyramidi-järjestelmään kuuluvat kaikki muut liikkeisiin osallistuvat hermoston osat, mm. tyvitumakkeet ja pikkuaiivot.
Eldepryl	Selegiliiniä sisältävä MAO-B -entsyymiä estävä lääkeaine. Ks. Selegiliini.
EMG	Elektromyografia. Tutkimusmenetelmä, jolla selvitetään lihasten sähköistä toimintaa.
Encephalitis lethargica	Unitauti, jota esiintyi 1900-luvun alussa. Tätä seurasi Parkinsonin taudin kaltainen tila. Ilmeisesti virusperäinen tauti. Monet potilaista saivat parkinsonoireita vasta vuosien viiveen jälkeen. Näistä oireista käytetään myös nimitystä post-enkefaliittinen Parkinsonin tauti.

End-of-dose	Sanonta, joka kuvastaa pääosin levodopan vaikutuksen loppumista ennen seuraavan lääkeannoksen vaikutuksen alkamista. Ks. wearing-off.
Endogeeninen	Sisäsyntyinen, sisäisten tekijöiden aiheuttama, esim. endogeeninen masennus.
Enkefaliitti	Aivotulehdus, aivokuume
Entsyymi	Valkuaisainerakenteinen molekyyli, joka nopeuttaa kemiallisia reaktioita.
Essentielli	Itsenäinen, ilman syytä syntynyt. Esim. essentielli verenpainetauti on verenpainetauti, jonka syytä ei tiedetä.
Euforinen	Sairaalloinen hyvinvoinnin tunne
Faskikulaatio	Pienien lihasryhmien kouristus, esim. elohiiri
Fleksio	Taivutus, koukistus
Fluktuaatio	Tilanvaihtelu
Fluktuoida	Vaihdella
Foniatri	Lääkäri, joka on erikoistunut ääni- ja puheongelmien hoitoon.
Freezing	Jähmettyminen. Engl. freezing. Parkinsonin taudin lääkityksen vaikutuksen äkillinen loppuminen.
Ganglio	Tumake, hermosolukertymä
Geeni	Kromosomin osa, joka sisältää periytymään liittyvää (geneettistä) koodiaineistoa.
Granula	Jyvänen, varastojuvönen
Hallusinaatio	Harhakuvitelma, harha. Parkinsonin taudissa voi esiintyä etenkin näköharjoja.
Hemipareesi	Toispuolinen halvaus

Hermokasvutekijät	Hermokasvutekijät ovat ryhmä pienikokoisia valkuaisaineita (peptidejä), joita esiintyy etenkin aivoissa. Ne osallistuvat hermosolujen erilaistumiseen, kehitykseen ja kasvuun. Tällä hetkellä tunnetaan tarkemmin neljä hermokasvutekijää, joilla on lupaavia vaikutuksia nimenomaan aivojen dopamiinijärjestelmään. Niille on annettu englanninkieliset nimet, ja ne tunnetaan näistä nimistä johdetuista lyhenteistä (GDNF, NRTN, MANF, CDFN). Koska näillä kasvutekijöillä on dopamiinisoluja suojaava vaikutus, on mahdollista, että niillä voisi olla merkitystä Parkinsonin taudin hoidossa ja myös taudin etenemisen hidastamisessa. Parkinsonin taudin hoito hermokasvutekijöillä edellyttää vielä runsaasti lisätutkimuksia ja käytännön hoito on vielä kaukana tulevaisuudessa.
Huntingtonin tauti	Perinnöllinen dementiaan johtava sairaus, mihin liittyy eriasteisia liikehäiriöitä (korea) ja usein psyykkisiä oireita.
Hyper-	Lisääntynyt, liika
Hyperkinesia	Epänormaali vilkasliikkeisyys
Hypo-	Alentunut, vajaa
Hypokinesia	Epänormaalin hitaat liikkeet
James Parkinson	Lääkäri, joka ensimmäisenä vuonna 1817 kuvasi parkinsonismin. Parkinsonin tauti on saanut nimensä hänen mukaansa.
Juveniili	Nuoruudenaikainen
Juveniili Parkinsonin tauti	Harvinainen Parkinsonin taudin muoto, joka on diagnosoitu ennen 20 vuoden ikää. Periytyvyyden osuus selvästi tavanomaista suurempi.
Kantasoluista	Kantasolu on erilaistumaton solu, jolla on kyky jakautua ja muodostaa erilaisia kudostyyppisiä. Alkion kantasolut voivat erilaistua miksi tahansa kudostyypiksi. Kantasoluja syntyy koko elämän aikana. Aikuisten kantasolu taas on solu, joka voi muodostaa vain omanlaatuisia, yleensä yhdentyypisiä soluja. Esimerkiksi luuytimen kantasolut ovat tällaisia ja niitä käytetäänkin jo eri veritautien hoitoon.

Kantasolut ja Parkinsonin-tauti	Parkinsonin ja Huntingtonin tautiin toivotaan kantasoluhoidosta parannuskeinoa. Yleensä kantasoluja, mukaan lukien hermoston kantasoluja, voidaan ”viljellä” laboratorio-olosuhteissa ja saada ne lisääntymään ns. solupankeiksi. Mutta tietoa näiden hermoperäisten kantasolujen ominaisuuksista neurologisten tautien hoitoon on tänä päivänä vielä riittämättömästi. Ei riitä, että esimerkiksi dopaminergisia soluja siirretään striatumiin, vaan niiden pitää verkostua muiden hermosolujen kanssa, jotta ne erittäisivät dopamiinia. Täten Parkinsonin ja muiden neurodegeneratiivisten tautien hoito kantasoluilla vaatii vielä runsaasti lisätutkimusta ja käytännön hoito on vielä kaukana tulevaisuudessa.
Kardopal	Lääkevalmiste, joka sisältää levodopaa ja dekarboksy-laasi -entsyymin estäjää karbidopaa. Saatavana useina levodopa-vahvuuksina.
Kardopal depot	Hitaasti liukeneva ja siten tavanomaista valmistetta pidempään, mutta hitaammin vaikuttava Kardopal-valmiste.
Kaudaalinen	Alaosassa, kehon alaosassa oleva, jalkojen suuntaan.
Kinesia	Liike, ks. hypokinesia, hyperkinesia
Klooninen	Nykyvä (lat. clonus). Useimmiten neurologiassa tarkoitetaan epileptisissä kohtauksissa tapahtuvaa kouristelua ja toisaalta esim. jänneheijasteiden poikkeavaa toistumista useita kertoja (normaalisti vain kerran).
Konfuusio	Sekavuustila
Kontraktuura	Koukistuma ja/tai jäykistymä esim. lihaksessa tai raajassa
Kontralateraali	Vastakkainen, esim. kehon vastakkaisella puolella oleva.
Koordinaatio	Yhteistoiminta
Kraniaalinen	Ylöspäin, pään suuntaan
L-dopa	Levodopa, dopamiinin esiaste. Parkinsonin taudin tehokkain lääke. Ks. Sinemet, Kardopal, Madopar, Stalevo, Duodopa

Leesio	Vaurio. Esim. leikkauksella voidaan tehdä leesio eli tuhoata esim. jokin aivojen osa Parkinsonin taudin hoidossa.
Levottomat jalat	Oireisto, jota luonnehtii levossa, esim. nukkumaan käydessä, jalkoihin ilmaantuvat epämiellyttävät tuntemukset, jotka helpottuvat mm. jalkoja liikuttamalla. Yksi uni-häiriöiden syistä. Ks. RLS.
Lewyn kappaleet	Ne ovat saaneet nimensä amerikkalaisen Lewy-nimisen patologin mukaan, joka kuvasi näitä kertymiä Parkinson-potilaan aivoissa. Lewy-kertymiä voi esiintyä vähäisessä määrin myös Parkinsonin taudissa ilman dementiaa.
Lewyn kappale -dementia	Lewyn kappale -dementiaan yhdistyy Alzheimerin taudin lailla muistihäiriöitä ja Parkinsonin taudin tapaiset liikehäiriöt. Noin 10% dementia-potilaista sairastaa Lewyn kappale -dementiaa. Näillä potilailla dementiaan liittyy lihasjäykkyyttä, ilmeköyhyyttä, kaatumistaipumusta sekä lyhytaskelinen ja hidas kävely. Parkinsonin taudin lääkkeitä voi olla hyötyä liikuntakykyyn, mutta ne voivat pahentaa potilaan taipumusta aistiharhoihin. Sairaudesta on saanut nimensä aivojen hermosoluissa esiintyvistä Lewyn kappaleista (Ks. Lewyn kappaleet). Näitä esiintyy myös jossain määrin Parkinsonin taudissa, jossa ei esiinny dementiaa.
Madopar	Lääkevalmiste, joka sisältää levodopaa ja dekarboksyylaasi -entsyymin estäjää bentseratsidia. Saatavana useina levodopa-vahvuuksina.
Madopar depot	Hitaasti liukeneva ja siten tavanomaista valmistetta pidempään, mutta hitaammin vaikuttava Madopar-valmiste.
Madopar quick	Nopeasti liukeneva ja siten nopeasti vaikuttava Madopar-valmiste.
MAO-entsyymi	Monoamiinioksidaasi -entsyymi, joka osallistuu katekoliamiinien aineenvaihduntaan. Entsyymi esiintyy kahdessa muodossa, MAO-A ja MAO-B -muodossa.
MAO-A-estäjä	Lääkeaine, joka estää MAO-A -entsyymien toimintaa. Käytetään depressiolääkkeenä, esim. moklobemidi (Aurorix).

MAO-B-estäjät	Lääkeaineita, jotka estävät aivoissa MAO-B -entsyymin toimintaa. Koska MAO-B -entsyymi osallistuu aivoissa dopamiinin hävittämiseen, nämä lääkkeet pidentävät ja lisäävät dopamiinin vaikutusta. Lääkettä on kaupan kaksi erilaista kemiallista yhdistettä; selegiliini (Eldepryl, Selegilin Mylan) ja rasagiliini (Azilect).
Membraani	Kalvo, esim. solun ulkokalvo
Mikrografia	Käsialan pienenus, esim. Parkinsonin taudin yhteydessä
Mimiikka	Kasvojen ilmeikkyys. Usein alentunut Parkinsonin taudissa (hypomimia).
Motoriikka	Liikkeet
MSA	Engl. Multiple System Atrophy. Monen eri keskushermoston osan rappeumasairaus, johon voi liittyä parkinsonismi.
Neupro	Rotigotiinia sisältävä dopamiiniagonisti, joka annostellaan muista dopamiiniagonisteista poiketen laastari-muodossa. Teoriassa antaa tasaisemman dopamiini-vaikutuksen kuin tablettimuotoiset valmisteet.
Neuralgia	Hermosärky, hermovauriosta johtuva kipu
Neuroleptit	Harha-aistimusten hoitoon käytettyjä psykoosilääkkeitä. Ovat dopamiiniantagonisteja, jotka pitkäaikaiskäytössä voivat aiheuttaa parkinsonismin ja estävät Parkinsonin taudin lääkkeiden vaikutusta.
Neurologi	Neurologian erikoislääkäri
Nystagmus	Silmävärve eli silmän nopea, tahaton, nykivä liike joko spontaanisti tai esim. sivulle katsoessa. Nystagmus voi johtua lääkkeistä tai korvan tasapainoelimen tai pikkuaivojen sairauksista.
On-off fluktuaatio	Hyvän tilanteen (on) ja huonon tilanteen (off) vaihtelu Parkinsonin taudissa, etenkin levodopa-hoidon aikana.

Oraalinen annostelu	Suun kautta otettava lääke
Ortostaattinen hypotensio	Verenpaineen lasku noustessa makuulta pystyasentoon.
Paralysis agitans	Täristyshalvaus. Parkinsonin taudin vanha nimi
Paranoia	Vainoharhaisuus, harhaluuloisuus
Parestesia	Tuntoharha
Paroniria	Pelottavien unien näkeminen
Parkinsonismi	Parkinsonismilla tarkoitetaan Parkinsonin taudin löydöksiä (esim. vapina, lihasjäykkyys ja liikkeen hitaus). Näitä löydöksiä esiintyy tyypillisessä Parkinsonin taudissa ja sen sukulaissairauksissa, esim. MSA, PSP.
Patologinen	Sairaalloinen, poikkeava
Peptidi	Aminohapoista koostunut molekyyli, valkuaisaineen osa.
PET	Engl. Positron Emission Tomography. Kuvantamismenetelmä, jossa käytetään radioaktiivisia isotooppeja. Radioaktiivista fluorodopaa käyttäen voidaan selvittää potilaan tyvitumakkeiden tila. Tutkimusta voidaan käyttää hyväksi Parkinsonin taudin diagnostiikassa. Ei ole hankaluutensa ja kalleutensa takia rutiinimenetelmä.
Posturaalinen	Tasapainosta johtuva, asennosta riippuvainen
Proksimaalinen	Kehon keskiviivan lähellä
Proteiini	Valkuaisaine, joka koostuu aminohapoista ja peptideistä.
PSP	Engl. Progressive Supranuclear Palsy. Parkinsonin tautia muistuttava sairaus, johon liittyy silmien liikkeen väheneminen.

Psykoosi	Vakava mielenterveyden häiriö, jossa todellisuuden taju on häiriintynyt. Ks. neurolepti.
Psyko-somaattinen	Oiretila, jonka arvioidaan johtuvan psyykkisistä tekijöistä, mielen ja kehon vuorovaikutuksesta, mutta jossa oireet ovat somaattisia. Esimerkkinä psykosomaattisesta sairaudesta on henkiseen jännitystilaan liittyvät vatsavaivat tai sydänvaivat.
Requip	Ropinirolia sisältävä dopamiiniagonisti, jota saatavana useina vahvuuksina. Annostellaan yleensä kolmasti päivässä.
Requip depot	Hitaasti liukeneva ja siten pidempään vaikuttava ropinirolivalmiste. Annostellaan yleensä kerran päivässä.
Reseptori	Solukalvon osa, johon toisesta solusta vapautuva välittäjäaine tai lääkeaine vaikuttaa sitoutumalla siihen (reseptoriin).
Rigiditeetti	Lihasyökkyyks, eräs Parkinsonin taudin pääoireista
RLS	Engl. Restless Legs Syndrome. Ks. levottomat jalat
Seborrea	Lisääntynyt talinmuodostus, erityisesti päänahassa
Serotoniini	Eräs elimistön välittäjäaine. Pitoisuudet nousseet eräissä psyykkisissä taudeissa, esim. väkivaltaisuudessa.
Serotoniinin takaisinoton estäjät	Masennuslääkkeitä
Sifrol	Pramipeksolia sisältävä dopamiiniagonisti, jota saatavana useina ei vahvuuksina. Annostellaan yleensä kolmasti päivässä.
Sifrol depot	Hitaasti liukeneva ja siten pidempään vaikuttava pramipeksoli-valmiste. Annostellaan yleensä kerran päivässä.
Sinemet	Lääkevalmiste, joka sisältää levodopaa ja dekarboksyylaasi -entsyymin estäjää karbidoopaa. Saatavana useina levodopa-vahvuuksina.

Sinemet depot	Hitaasti liukeneva ja siten tavanomaista valmistetta pidempään, mutta hitaammin vaikuttava Sinemet-valmiste.
Spastisiteetti	Aivohalvaukseen liittyvä lihasjäykkyys, lihaskouristus
SPECT	Engl. Single Positron Emission Computed Tomography. Parkinsonin taudin kuvantamismenetelmä. On PET-kuvantamismenetelmää yksinkertaisempi ja halvempi menetelmä. Menetelmää käytetään osoittamaan Parkinsonin tauti tai sulkemaan sen mahdollisuus pois.
Stalevo	Lääkevalmiste, joka sisältää levodopaa, karbidopaa ja COMT -entsyymiin estäjää entakaponia. Saatavana kuutena eri vahvuutena, joka mahdollistaa hyvin yksilöllisen annostelun. Käytetään tilanvaihteluiden hoidossa.
Stereotaktinen	Kolmiulotteinen paikantamismenetelmä instrumenttien viemiseksi tarkalleen oikeaan kohtaan (esim. aivoissa).
Striatum	Tyvitumakkeiden osa
Substantia nigra	Mustatumake. Tällä tarkoitetaan solukertymää, joista tyvitumakkeisiin johtavat dopamiini-hermoradat saavat alkunsa. Näissä tumakkeissa on rautaa ja melaniinia, jonka takia ne näkyvät mikroskoopissa mustana (Lat. niger).
Synapsi	Kahden hermosolun liitoskohta, jossa hermoimpulssi siirtyy eteenpäin välittäjäaineiden (esim. asetyylikoliini, dopamiini) toimesta.
Synapsirako	Kahden hermosolun liitoskohdan välissä oleva minimaalisen pieni rako, jossa välittäjäaineet siirtyvät hermosolusta toiseen.
Synkope	Pyörtyminen
Talatomia	Leikkaustekniikka, jolla vaurioitetaan erästä tyvitumaketta (lat. thalamus). Aikaisempi vaikean Parkinsonin taudin hoitomuoto. Sähköärsytyshoito DBS on syrjäyttänyt tämän kirurgisen hoidon.

Tinnitus	Korvien soiminen tai humina
Torticollis	Eräs dystonia-sairauksista, johon liittyy kaulalihasten kouristeluja, mikä vääntää päätä vinoasentoon. Äkillinen torticollis voi olla reaktio eräisiin huimauksen hoidossa käytettäviin lääkkeisiin.
Tremor	Vapina. Eräs Parkinsonin taudin pääoireista. Esiintyy erityisesti silloin, kun potilas ei tee liikkeitä (lepovapina) ja helpottuu hänen suorittaessaan liikkeitä.
Tyrosiini	Aminohappo, josta elimistössä syntyy levodopaa. Levodopasta puolestaan tehdään dopamiinia.
UPDRS	Parkinsonin taudin monimuotoinen arviointiasteikko. (Engl. Unified Parkinson's Disease Rating Scale).
Vertigo	Huimaus
Wearing-off	Sanonta, joka kuvastaa levodopan vaikutuksen loppumista ennen seuraavan lääkeannoksen vaikutuksen alkamista. Ks. end-of-dose -fluktuaatio.

Kustantaja:

Hyvinvointia rakentamassa

Orion Oyj ORION PHARMA

PL 65, 02101 Espoo

Puh. 010 4261